

Agnes Denes

A harmadik évezred művészete – egy új világkép teremtése
Art for the Third Millennium – Creating a New World View

2008. szeptember 26 – december 7.
26 September – 7 December 2008

AGNES DENES

A harmadik évezred művészete – egy új világgép teremtése
retrospektív kiállítás
Art for the Third Millennium – Creating a New World View
A Retrospective

2008. szeptember 26 – december 7. | 26 September – 7 December 2008

A kiállítást rendezte | Curated by
KOPECZKY Róna

Szöveg | Text by
KOPECZKY Róna

Fordító | Translated by
MIHÁLY Árpád

Grafikai terv | Graphic Design
BERNÁTH Zsigmond, KIRÁLYFALVI Károly | Solid Studio | www.solid.hu

Nyomda | Printed by
MESTER Nyomda, Budapest

© Agnes DENES
© a szerző | the author
© a fordító | the translator
© a fotósok | the photographers

Kiadja | Published by
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest
Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art, Budapest
H-1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
tel: +36 1 555 34 44 | fax: +36 1 555 34 58
e-mail: info@lumu.hu | www.lumu.hu

Felelős kiadó | Responsible for the Edition:
BENCSEK Barnabás igazgató | Director

Példány szám: 3500 | Printed in 3500 copies

AGNES DENES

A HARMADIK ÉVEZRED MŰVÉSZETE –
EGY ÚJ VILÁGGÉP TEREMTÉSE
RETROSPEKTÍV KIÁLLÍTÁS

Agnes Denes magyar születésű, New Yorkban élő és dolgozó transzdiszciplináris művész, aki a természet- és társadalomtudományt, a filozófiát, a nyelvészetet, a pszichológiát, a művészettörténetet, a költészetet és a zenét ötvözi alkotásaiban, korunk egyik legelismertebb művésze. Gyermekként szüleivel először Svédországba, majd az Egyesült Államokba emigrált, s a nyelvi közegek ezzel együtt járó többszöri megváltozása, a különböző nyelvek – tehát változó szemantikai és szintaktikus rendszerek – fokozatos elsajátítása vezette őt arra, hogy a nyelvek között adódó fordítási nehézségeket és jelentészavarokat kezdje vizsgálni. A nyelvtudomány kérdései közül elsősorban az emberi kommunikációra vonatkozó mélyebb összefüggések foglalkoztatták. Korai munkáiban a történelem számos ősi írásmódját – a hieroglifáktól a logikai jelekig – helyezi egymás mellé: bibliai részletek morze írásjelbe való átültetésével, vagy egyik angol nyelvű, saját szövegét közép- egyiptomi hieroglifákra való fordításával Agnes Denes az emberi kommunikáció és nyelv fejlődését, valamint az átültetett üzenet érvényességét kérdőjelezi meg. Vannak olyan munkái, amelyeknek a megvalósításával hét, vagy akár tizenegy évet is eltölt.

Ezzel párhuzamosan a tudomány és művészet bizonyos ágainak a szintetizálására is törekszik finom rajzaiban, melyekben a geometrikus formák statikus szigorát költői és érzéki megközelítéssel teszi légiessé. A háromszög mint geometrikus forma – valamint annak ősi szimbólum-mitológiája – rendkívül fontos szerepet játszik munkásságában, több akcióját a trigonometria törvényszerűségei, a három-

AGNES DENES

ART FOR THE THIRD MILLENNIUM –
CREATING A NEW WORLD VIEW
A RETROSPECTIVE

Hungarian-born Agnes Denes is a transdisciplinary artist living and working in New York, who fuses the natural and social sciences, philosophy, linguistics, psychology, poetry and music in her art. She is one of the most highly respected artists of our time. As a child, she emigrated with her parents to Sweden, and thence to the United States, and it may have been this frequent change in the linguistic context – semantic and syntactic systems – that stirred up her interest in, among other things, the challenges of translating and transferring meaning between languages. But most importantly she was seeking the deeper meaning behind linguistics, human communication. In her early works, she juxtaposes ancient and modern writing systems, from hieroglyphs to symbols of logic: by representing Biblical passages in Morse code, or translating her own English passage into ancient middle Egyptian hieroglyphs, Agnes Denes questions the development of human communication and language, and the validity of the transcribed message. Some of her project might take seven or even eleven years to complete.

Along with this, she also sought to synthesize certain branches of science and art in finely wrought drawings, in which the static rigour of geometric forms and mathematics is made ethereal with a poetic and sensual approach. The triangle as a geometric form – together with its ancient symbolic mythology – is immensely important for her work, and several of her actions rely on the rules of trigonometry and triangulation,

szögelés szabályai és olyan, ehhez kapcsolódó matematikai rendszerek alapján építi fel, mint a nevezetes Pascal-háromszög. A háromszög másik fontos megnyilvánulása a piramis, melyen keresztül Agnes Denes az ókori egyiptomtól a saját hipermodern – a jövő városát megidéző – „repülőpiramisáig” feszegeti a forma statikai és geometriai tulajdonságait. Mint arra több neves művészettörténész rámutatott, úgy jelenít meg képekben elvont matematikai rendszereket, hogy ez által emberközelbe hozza a matematikát. A tudomány iránti odaadó érdeklődését Leonardo da Vinciéhez hasonlították.

Agnes Denes munkásságának talán legismertebb részét azok a monumentális köztéri munkák képezik, melyekben Denes mint a környezeti művészet egyik úttörője, a hetvenes évek óta ökológiai, kulturális és társadalmi kérdéseket vizsgál. A *Rice/Tree/Burial* (*Rizs/Fa/Temetés*, 1969–1979) című korai ökológiai munkájában a földdel való kapcsolatunkat vizsgálja a termőföldön, a magon, a temetkezésen és az időkapszulák általi, a jövővel való kommunikáción keresztül. Egyik legismertebb ilyen jellegű műve a *Wheatfield – A Confrontation* (*Búzamező – A konfrontáció*, 1982). Agnes Denes Manhattan szívében egy közel kéthektáros területet művelt meg, megtisztította az építési törmelékektől és a hulladéktól, felszántotta és bevetette, míg végül közel másfél tonna búzát aratott a metropolisz toronyházainak tővében. Ez a nagyvárosi búzamező drámai módon mutatta meg értékrendszerünk torzulásait, hibás szemléletünket, és rávilágított a valódi emberi értékek helyreállításának fontosságára. Az itt betakarított, egészséges búzát a világ 28 városába juttatták el az éhezés megszüntetéséért rendezett nemzetközi kiállítás keretein belül (*International Art Show for the End of World Hunger*), majd a magokat szimbolikusan elvetették a Föld különböző pontjain.

and such related systems of mathematics as Pascal's famed triangle. Another important manifestation of the triangle is the pyramid, whose various types, from the ancient Egyptian to her own hypermodern "flying pyramids," of future cities, Denes uses to explore the static and geometric qualities of the form. Famous art historians have remarked on her visualizations and having humanized mathematics. Her deep interest and use of science prompted these writers to compare her to Leonardo da Vinci.

Perhaps the best-known parts of her work are those monumental projects in public spaces in which Denes, a pioneer of environmental art since the 1969, explores ecological, cultural and social issues. In *Rice/Tree/Burial* (1969–1979), one of the first ecological artworks, she explores our relationship to the earth, as soil, seed, burial and communication with the future through time capsules.*

In *Wheatfield – A Confrontation* (1982), she made a two-acre landfill in downtown Manhattan arable, sowed it with wheat, and harvested 1.5 tons of grain. The wheatfield at the foot of the skyscrapers was a dramatic reminder of misplaced priorities, and highlighted the necessity of reinstating human values. The healthy crop she harvested was sent to 28 cities around the world, as part of the *International Art Show for the End of World Hunger*, and to have the seeds planted as a symbolic act, in these diverse points of the globe.

Tree Mountain – A Living Time Capsule (1996) is a hand-made mountain created for her project in Finland, which was planted with pines by 11.000 people from around the globe, into a complex mathematical pattern derived from the golden section and the designs of the pineapple and sunflower. The planters received a certificate of ownership and were

Az 1996-tól Finnországban létrehozott *Tree Mountain – A Living Time Capsule* (Fa hegy – Egy élő idő kapszula) című projekt egy mesterséges, emberi kéz által emelt domb, melyet az aranymetszés matematikai rendszere és a napraforgómagoknak a virágon való komplex elhelyezkedési sémája szerint tizenegyezer finn fenyővel ültetett be tizenegyezer önkéntes, akik 400 évig érvényes igazolást kaptak erről a tevékenységükről, amely egy-egy fa gondozásának felelősségét ruházta rájuk. A projektet Finnország kormánya a globális ökológia érdekében megvalósított alkotásként jelentette be hivatalosan a Rio de Janeiróban tartott Earth Environment Day alkalmából, 1992. június 5-én. Agnes Denes alkotásai ökológiailag restaurált tájakként egyrészt természeti örökséget képeznek a következő generációk számára, másrészt a művészet ökoetikai dimenzióját tárják a mai néző elé.

A kiállítás a művekről készült terveket (rajzok, vázlatok, grafikák, nyomatok, számítógépes szimulációk), azok dokumentációját (fotó, film) mutatja be, és egyben érzékelteti Agnes Denes vizuális és konceptuális elgondolásainak komplexitását is.

Agnes Denes magyarországi bemutatója részben annak a kiállításnak az anyagára épül, amelyet 2003-ban Dan Mills és a lewistoni Bucknell University szervezett, majd két éven át vándorolt Amerika különböző városaiban.

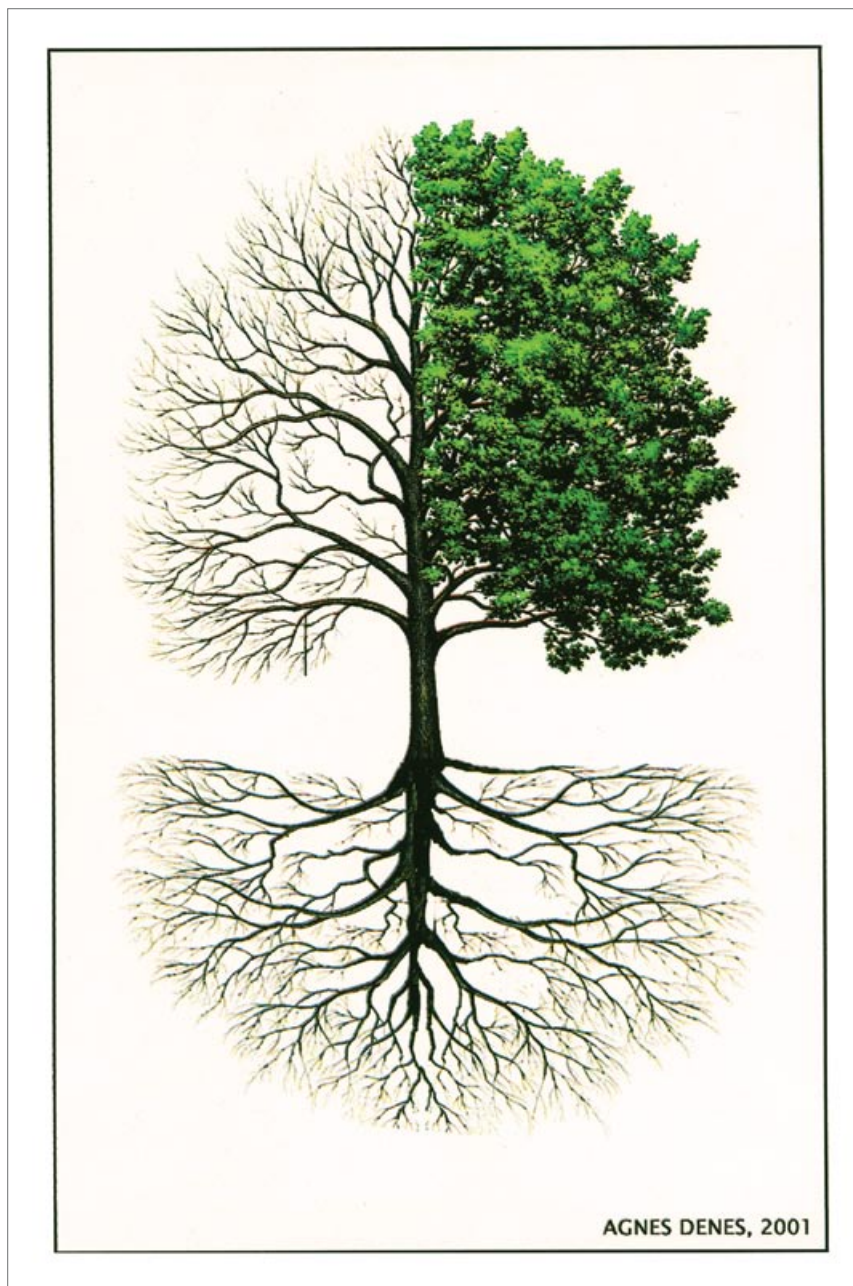
Kopeczky Róna

given the responsibility, to be handed down through generations, of looking after the trees. The project was officially announced by the Finnish government at the Earth Summit in Rio de Janeiro on Earth Environment Day, June 5, 1992, as the first artwork that makes a beneficial contribution to global ecology. As ecologically restored lands, Agnes Denes's works both create a meaningful heritage for generations to come, and bring to light the eco-ethical dimensions of art for today's society.

This exhibition presents the drawings, sketches, graphics, architectural renderings and models, as well as photographic documentations and films the artist made for these works, thereby exploring and demonstrating the complexity and depth of Agnes Denes's visual, conceptual and philosophical ideas.

This exhibition in part organized by Dan Mills of Bucknell University, Lewiston, New York in 2003, travelled across the United States for two years.

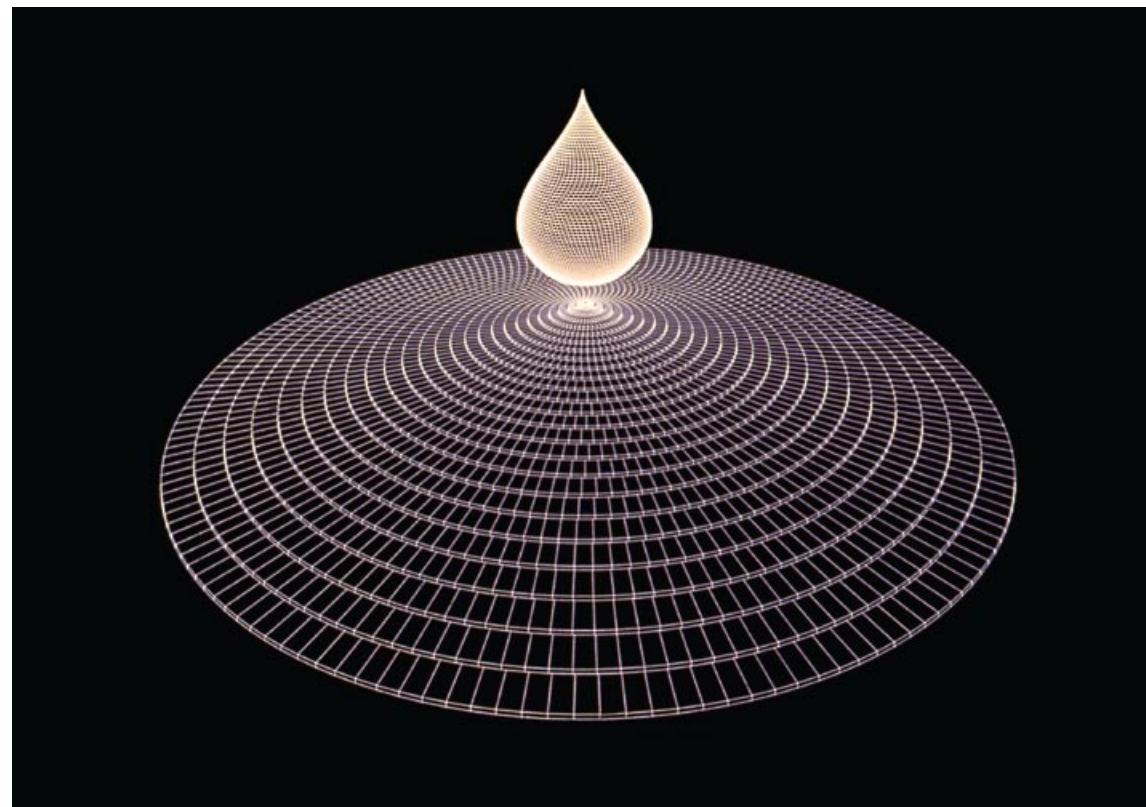
Róna Kopeczky

AGNES DENES, 2001

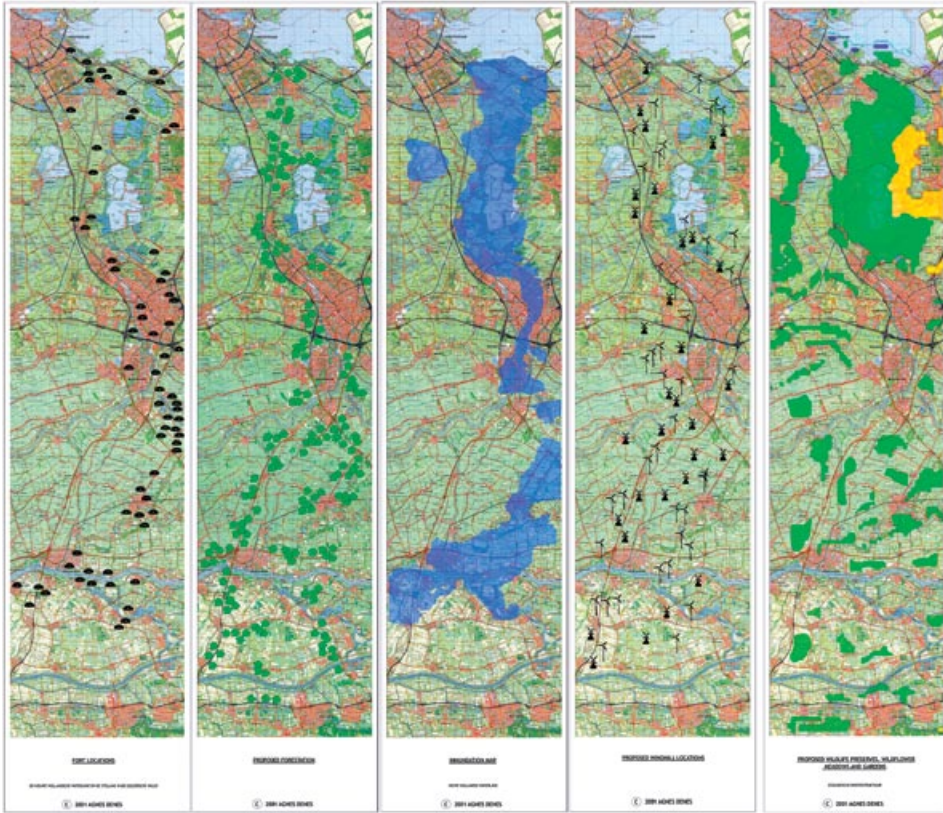
Gyökerestől kitépelt és szentté tett – Az arany fa, 2001
Molinó | 199,4 x 99,4 cm

Uprooted and Deified – The Golden Tree, 2001
Banner | 199,4 x 99,4 cm

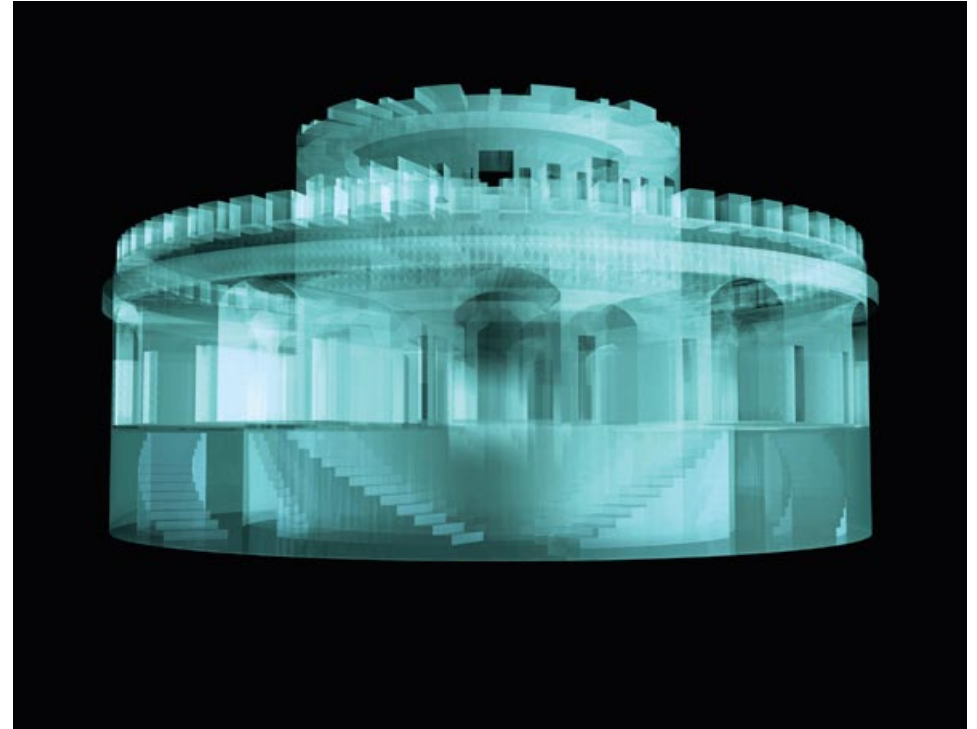
Könnycsepp emlékmű felfordított logikával, 1988
Acélkábelek, vegyes technika | 12,8 x 12,8 x 7,3 m
Tus, vízfesték, mylar | 57,2 x 222,9 cm

Teardrop Monument with Upside-down Logic, 1988
Steel cables and mixed media | 12,8 x 12,8 x 7,3 m
India ink and watercolor on mylar | 57,2 x 222,9 cm

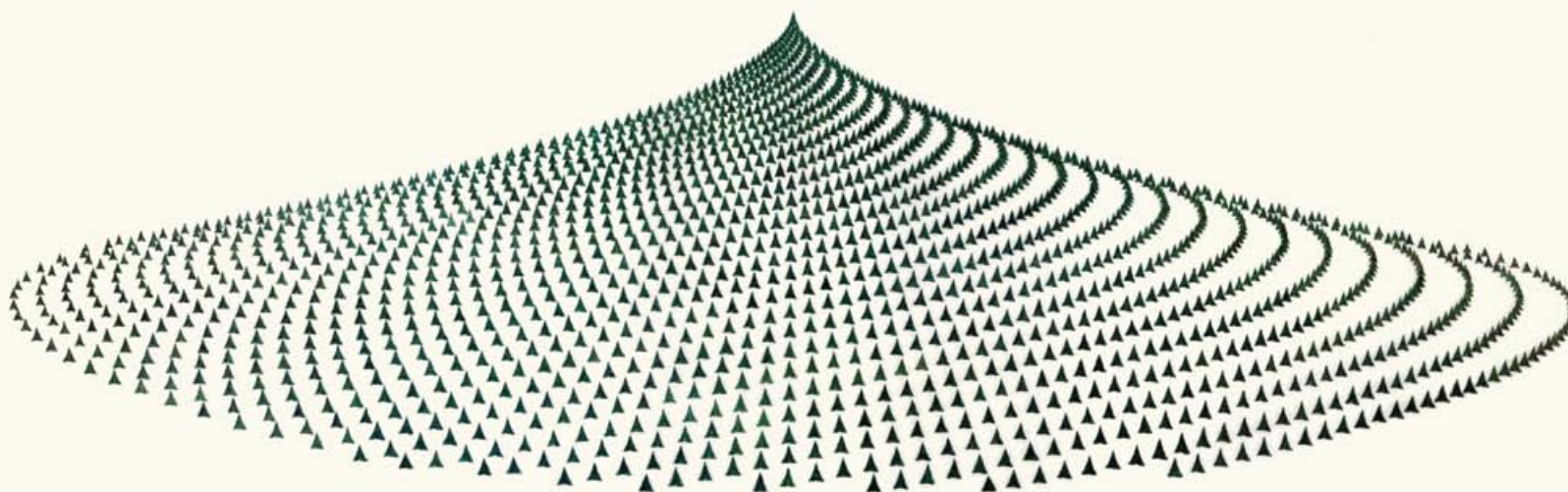
Nieuwe Hollandse Védvonal – 25 éves terv (Masterplan), Hollandia, 2000
 Vegyes technika | Egyenként 183 x 49,5 cm (5 darab a 10 térképből)

Nieuwe Hollandse Waterlinie – 25 Year Masterplan, The Netherlands, 2000
 Mixed media | 183 x 49,5 cm each (5 of 10 maps)

Kristályerőd – Nieuwe Hollandse Védvonal, 2000-
 36,6 x 36,6 x 18,3 m
 Archiv digitális kép az eredeti rajzból | 61 x 70,5 cm

Crystal Fort – Nieuwe Hollandse Waterlinie, 2000 –
 36,6 x 36,6 x 18,3 m
 Archival digital image from original rendering | 61 x 70,5 cm

Fahegy – Javaslát egy erdőre – 2,41 x 0,24 km – 10.000 fa, 1983
Eredeti rajz | Metál festék, gouache, mylar | 87 x 241,3 cm

Tree Mountain – Proposal for a Forest – 2,41 x 0,24 km – 10,000 Trees, 1983
Original drawing | Metallic ink and gouache on mylar | 87 x 241,3 cm

Fahegy: Élő időkapszula – 11.000 fa – 11.000 ember – 400 év, 2001
Eredeti hegy az előtűnő matematikai képlettel | Ylöjärvi, Finnország

Tree Mountain: A Living Time Capsule – 11,000 Trees – 11,000 People – 400 Years, 2001
Original mountain with mathematical formula starting to show | Ylöjärvi, Finland

Rice/Fa/Temetés–Az időkapzsula, Artpark, Lewiston, New York, 1977–1979
Cibachrome fotók | Fotó: Agnes Denes

Rice/Tree/Burial–The Time Capsule, Artpark, Lewiston, New York, 1977–1979
Cibachrome photographs | Photo: Agnes Denes

Búzamező – Konfrontáció, az aratás, 1982 nyara
Battery Park törmeléklerakó, Manhattan déli vége, 0,8 hektáros búzatábla vetése és aratása
Cibachrome | Fotó: Agnes Denes

Wheatfield – A Confrontation, The Harvest, Summer 1982
Battery Park Landfill, downtown Manhattan, 1,8 acres of wheat planted and harvested
Cibachrome | Photo: Agnes Denes

ÉLETRAJZ

Agnes Denes nemzetközi híró amerikai művész – tudós. Mint a konceptuális művészet egyik kezdeményezője, tanulmányai kiterjedtek a természet- és társadalomtudományok, a filozófia, a nyelvészet, a pszichológia, a művészet-történet, a költészet és a zene területeire, kutatásainak eredményeit egyedi műalkotásokká alakítja át. Egyike az első művészeknek, akik a művészet és a tudomány kapcsolatát vizsgálják, s egyúttal az ökológiai orientációjú művészet és művészeti irányzat egyik úttörőjének tekintik.

Munkái ökológiai, kulturális és társadalmi témákat dolgoznak fel és gyakran monumentális méretűek. Talán legismertebb munkája a *Búzamező – Konfrontáció (Wheatfield – A Confrontation)* (1982), egy közel egy hektáros terület Manhattan déli részén ahol búzát vetett el és aratott le. 1996-ban fejezte be Finnországban a *Fahegy – Élő idő kapszula (Tree Mountain – A Living Time Capsule)* című monumentális tájrehabilitációs projektjét, amely négyszáz évre nyúlik előre az időben, azért hogy értékes örökségül szolgáljon a jövő generációinak. 1998-ban 6000 fából álló erdőt ültetett az ausztráliai Melbourne-ben, jelenleg pedig egy huszonöt éves rendezési tervet készít egy 85 négyzetkilométeres területre, Hollandia közepén. Agnes Denesnek több mint 375 önálló és csoportos kiállítása volt, négy kontinensen, többek között a Documenta VI-on Kasselben (1977), három alkalommal a Velencei Biennálén (1978, 1980, 2001), és a nürnbergi Kunsthalléban (1982) megrendezett „A rajz mestere” meghívásos kiállításon, ahol az Egyesült Államokat képviselte. Kiállított már a New York-i Museum of Modern Artban, a Metropolitan Museumban és a Whitney Museumban, valamint 42 más múzeumban a világ minden táján.

BIOGRAPHY

Agnes Denes is an American artist/scholar of international renown. One of the originators of Conceptual art, Denes has investigated the physical and social sciences, philosophy, linguistics, psychology, art history, poetry and music and transformed her explorations into unique works of visual art. Denes was one of the first artists to be involved with the relationship of science to art, and was also a pioneer of ecological art.

One of the first artists to initiate the environmental art movement, her work involves ecological, cultural and social issues, and are often monumental in scale. Perhaps best known for *Wheatfield – A Confrontation* (1982), a two-acre wheat field she planted and harvested downtown Manhattan, a work that addresses human values and misplaced priorities. In 1996 she completed *Tree Mountain – A Living Time Capsule* in Finland, a massive earthwork and reclamation project that reaches four hundred years into the future to benefit future generations with a meaningful legacy. In 1998 she planted a forest of 6000 trees in Melbourne Australia and is presently creating a 25-year Masterplan for a 85 km area in the center of the Netherlands. Agnes Denes has had over 375 solo and group exhibitions on four continents, including Documenta VI in Kassel (1977), three Venice Biennales (1978, 1980, 2001) and “Master of Drawing” Invitational, representing the U.S., at the Kunsthalle in Nürnberg (1982). She has shown at the Museum of Modern Art, the Metropolitan Museum of Art and the Whitney Museum in New York, and in 42 other museums on four continents.

Mezelen birkák, 1998–2002
Archív színes fotó | 42 x 64,7 cm | Fotó: Agnes Denes

Naked Sheep, 1998–2002
Archival color photograph | 42 x 64,7 cm | Photo: Agnes Denes

1992-ben jelentős retrospektív kiállítása volt a Herbert F. Johnson Museumban, a Cornell Univeristyn, melynek katalógusában öt művészettörténész méltatta munkáját.

Agnes Denes a fáradhatatlan vizionárius öt könyvet írt és a képzőművészetek doktorává avatták. Számos kitüntetése között a Carnegie Mellon University által adományozott Watson Transdisciplinary Art Award (1999), a római American Academytól kapott Rome Prize (1998), az MIT Eugene McDermott Achievement Award, „A művészetek terén felmutatott kimagasló teljesítményért” (1990), az American Academy of Arts and Letters Purchase Awardja (1985), négy nemzeti alapítványi és négy NYSCA ösztöndíj, valamint a berlini DAAD ösztöndíj szerepel. Denes tudományos főmunkatárs a Carnegie Mellon University Studio for Creative Inquiry intézetében, az MIT-hez tartozó Center for Advanced Visual Studiesben, és a New York University,

In 1992 she had a major retrospective at the Herbert F. Johnson Museum at Cornell University, for which five art historians contributed catalogue essays.

An artist of enormous vision, Denes has written five books and holds an honorary doctorate in fine arts. Among her numerous awards are the Watson Transdisciplinary Art Award from Carnegie Mellon University (1999); the Rome Prize from the American Academy in Rome (1998); the Eugene McDermott Achievement Award from MIT “In Recognition of Major Contribution to the Arts” (1990); the American Academy of Arts and Letters Purchase Award (1985); four National Endowment Fellowships and four NYSCA grants; and the DAAD Fellowship from Berlin. Denes is a Research Fellow at the Studio For Creative Inquiry at Carnegie Mellon University; the Center for Advanced Visual Studies at MIT and the Courant Institute at

Courant Instituteban. Gyakran ad elő amerikai és külföldi egyetemeken, és vesz részt nemzetközi konferenciákon.

Száz környezetszobrászati munkából álló, a Bucknell Universityhez tartozó Samek Gallery által 2003-ban szervezett retrospektív kiállítása 2005-ben fejezte be amerikai turnéját és a Ludwig Múzeumi kiállítással folytatja útját Európában, 2008-ban.

Agnes Denes elnyerte az “Anonymous Was A Woman” díjat, 2007-ben, és másodszor is díszdoktori fokozatot kapott a Bucknell Universityn, 2008-ban.

Művei többek között az alábbi közgyűjteményekben található: Metropolitan Museum of Art, MOMA és Whitney Museum (New York); National Gallery of Art; National Museum of American Art, Corcoran Gallery of Art, Hirshhorn Museum és Smithsonian Institution (Washington D.C.); Kunsthalle (Nürnberg), Moderna Museet (Stockholm); Israel Museum (Jeruzsálem); Wexner Center for the Arts (Columbus, Ohio); San Francisco Museum of Modern Art; Honolulu Academy of Arts (Hawaii); Philadelphia Museum of Art (Pennsylvania), Herbert F. Johnson Museum (Cornell University), és számos más helyen.

Források:

Encyclopedia of Contemporary Artists, London
American Academy, Róma (kiállítás katalógusa)

N.Y.U. She lectures extensively at universities in the U.S. and abroad and participates in global conferences.

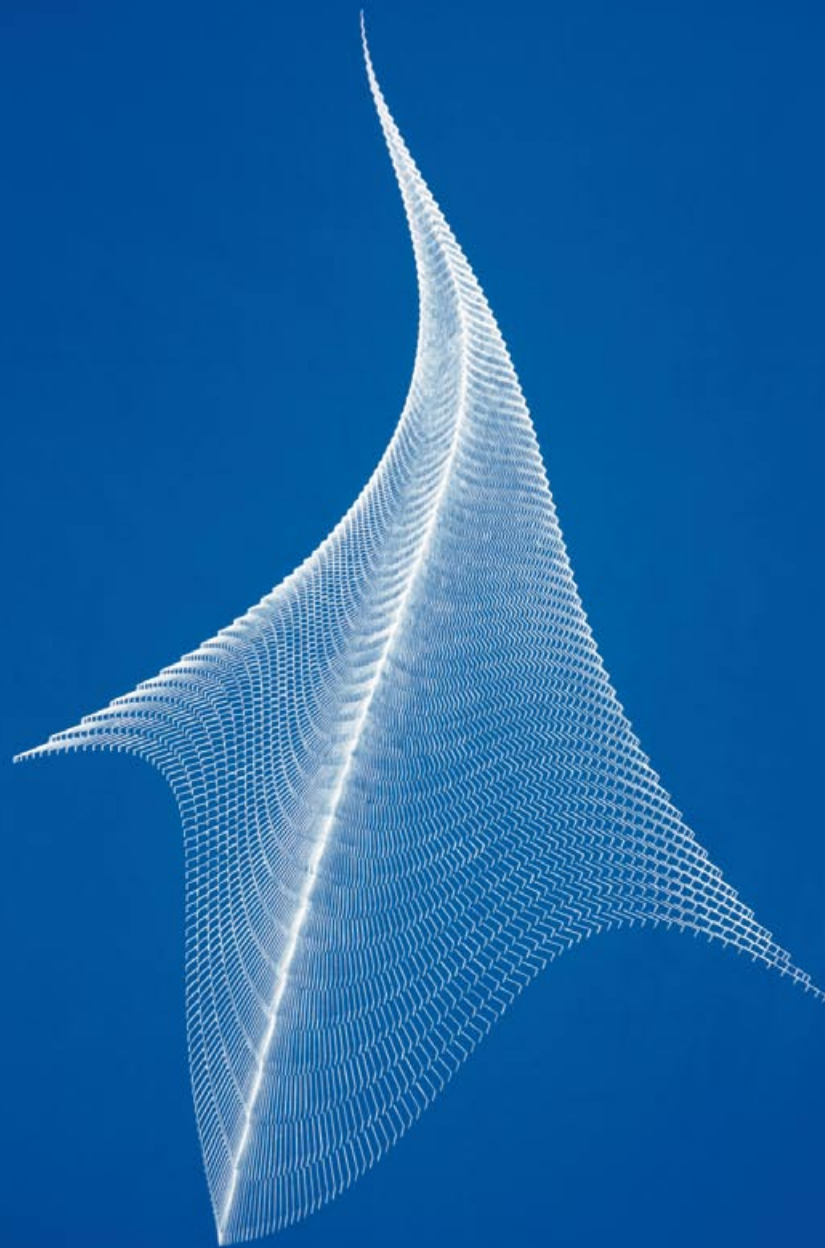
A 100-piece retrospective of her environmental art organized by the Samek Gallery at Bucknell University in 2003 has completed its tour across the U.S in 2005 and resumes its tour at the Ludwig Museum in Europe in 2008.

Agnes Denes received “Anonymous Was A Woman Award” in 2007, and a second honorary doctorate from Bucknell University in 2008.

Selected public collections include: Metropolitan Museum of Art, MOMA and Whitney Museum in New York; National Gallery of Art; National Museum of American Art, Corcoran Gallery of Art, Hirshhorn Museum and Smithsonian Institution in Washington D.C.; Kunsthalle, Nürnberg; Moderna Museet, Stockholm; Israel Museum, Jerusalem; Wexner Center for the Arts, Columbus, Ohio; San Francisco Museum of Modern Art; Honolulu Academy of Arts, Hawaii; Philadelphia Museum of Art, Pennsylvania, Herbert F. Johnson Museum, Cornell University and many others.

Sources:

The Encyclopedia of Contemporary Artists, London,
England American Academy in Rome, Italy (catalogue)

Selyempiramis, 1989-91
Kék selyem taft; arany fémpigment
fehér-arany porzással | 228 x 121 cm

Silk Pyramid, 1989-91
Blue silk taffeta; gold metallic pigment
with white-gold dusting | 228 x 121 cm

KAPCSOLÓDÓ ESEMÉNYEK

2008. szeptember 27. szombat, 16 óra:

Agnes Denes tárlatvezetése (angol nyelven, szinkrontolmácsolással)

2008. szeptember 29. hétfő, 17 óra:

Agnes Denes előadása a budapesti Corvinus Egyetemen,
III. díszterem, földszint (angol nyelven, tolmácsolással)

1093 Budapest, Fővám tér 8.

RELATED EVENTS

Saturday, September 27, 2008 from 4 p.m.

guided tour by **Agnes Denes** (in English)

Monday, September 29, 2008 from 5 p.m.

Agnes Denes holds a lecture at the Corvinus University of Budapest,
Auditorium III (in English)

1093 Budapest, Fővám tér 8.

LUMŰ
LUDWIG MÚZEUM
Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art

H-1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Nyitva: kedd–vasárnap: 10.00–20.00

Minden hónap utolsó szombatján: 10.00–22.00

Hétfőn zárva

Open: Tuesday–Sunday: 10.00 a.m.–8.00 p.m.

On the last Saturday of every month: 10.00 a.m.–10.00 p.m.

Closed on Mondays

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

Borító | Cover

Pascal tökéletes valószínűségi piramisa és az emberparadoxon – A veszélyhelyzet, 1980
Tus, selyemvelin | 81,3 x 109,2 cm

Pascal's Perfect Probability Pyramid & The People Paradox – The Predicament, 1980
India ink on silk vellum | 81,3 x 109,2 cm

